

MR. MIROSLAVA VALAŠEK-HADŽIHUSEJNOVIĆ

LAUDONOVA ZDRAVICA
NAJSTARIJI POZNATI MELOGRAFSKI ZAPIS
IZ SLAVONIJE

Najstariji do sada poznati zapis folklorne glazbe koji bi se mogao vezati za Slavoniju, objavljen je 1789. godine kao dodatak epskoj pjesmi Antuna Ivanošića "PISMA / KOJU / PIVA SLAVONAC UZ TAMBURU / A / LICSANIN ODPIVA / OD UZETJA TURSKJE / GRADISHKE / ILITI / BERBIRA GRADA / KOJEG OSVOI GLASOVITI PO SVEG SVITA / KRALJEVINAH VITEZ / GENERAL FELD-MARŠAL / VISHE NEGO SEDAMDESETLITNI STARAC / GEDEON LAUDON¹ / POD / NEOBLADANIM RIMSKIM CAROM I / MACXARSKIM KRALJEM / JOSIPOM II. / CILE VOJSKE PERVI / VOJVODA, ZAPOVIDNIK I / UPRAVITELJ.", poznatij po skraćenom naslovu "Pisma od uzetja turske Gradiške". (Prilog 1)

Nemoguće je danas zasigurno pripisivati napjev samo slavonskom području zbog toga što su dosadašnja istraživanja pokazala da se radi o napitnici koja je bila poznata na širem području, posebno u zapadnoj Hrvatskoj. Napjev ne pripada slavonskoj folklornoj glazbi ruralnog porijekla, koja je u to vrijeme, a i kasnije bila nositelj regionalnih glazbenih karakteristika. Osim toga, Ivanošićev ep je objavljen u Zagrebu kod Josipa Karela Kotchea, kao i druga njegova djela.

1. Laudon (Loudon), Gideon (Gedeon) Ernest (1717.-1790.) austrijski vojskovođa. Rođen je u Livoniji, vojničku karijeru započeo je kao oficir ruske vojske, a od 1743. služi vojnu službu u austrijskoj vojsci. 1745. borio se pod Trenkovom komandom u ratu za austrijsku carsku i kraljevsku baštinu. U Sedmogodišnjem ratu istakao se kao komandant Ličke pukovnije hrvatskih krajišnika u Češkoj, a u Austrijsko-turskom ratu (1787.-1791.) bio je komandant vojske u Hrvatskoj, i vrhovni komandant austrijske vojske u tom ratu. Stajao je na čelu trupa koje su zauzele Bosansku Dubicu i Bosanski Novi, Bosansku Gradišku (Berbir), a 1789. godine zauzeo je nakon predaje Turaka i Beograd. Prije smrti, 1770. godine Ernest Gideon Laudon bio je vrhovni komandant austrijske vojske od 150 000 vojnika u operacijama protiv Pruske.

Od 1757. Laudon je nosio čin generala. Taktika ratovanja čini Laudona, pored Eugena Savojskog najznačajnijim vojskovođom što ga je u 18. st. imala Austrija. (ELZ, 4, 1968., str. 31 i dr.)

mr. Miroslava Valašek-Hadžihusejnović, prof. — predavačica
Katedra za predškolski odgoj, Pedagoški fakultet, Osijek

P I S M A
KOJU
PIVA SLAVONAC UZ TAMBURU
A
LICSANIN ODPIVA
O D
UZETJA TURSKE
G R A D I S H K E
I L L I T I
B E R B I R A G R A D A
KOJEG OSVOI GLASOVITI PO SVEG SVITA
KRALJEVINAH VITEZ
GENERAL FELD-MARSHAL
VISHE NEGO SEDAMDESETLITNI STARAC
G E D E O N L A U D O N
P O D
NEOBLADANIM RIMSKIM CAROM I
MACXARSKIM KRALJEM
J O S I P O M I I.
CILE VOJSKE PERVI
VOJVODA ZAPOVIDNIK I
UPRAVITELJ.
Godine 1789. dana 29. Serpnja.

U ZAGREBU
PRITISKANO KOD JOSIPA KOTCHE.

Ipak, Laudonova zdravica veže se uz Slavoniju prvenstveno zato što je Ivanošić slavonski pisac i jer je njegov ep, najvjerojatnije, nastao u Slavoniji, što mogu potvrditi biografski podaci.

Antun Ivanošić je rođen u Osijeku 1748. godine, a umro je u Križevcima 1800. godine. Nakon naukovanja u Osijeku, Požegi, Zagrebu, Beču i Bolonji, službovao kao kapelan u slavonskoj Granici (Novoj Gradiški, Kopanici, Orubici), a kao župnik u Čađavici. Nakon dvogodišnjeg boravka u Zagrebu i kratkog u Đurđevcu, u ljetu 1789. boravio je u Požegi gdje je, prema Matiću, "u blizini ratišta vršio duhovničku službu kod bolesnih i ranjenih vojnika" (Matić., 1940, str. 44). Ovaj posljednji podatak je vrlo važan za utvrđivanje porijekla Laudonove zdravice, jer je na Ivanošićevom epu otisnut datum 29. srpnja 1789. godine, dakle, vrijeme njegova boravka u Požegi.

Analiza tekstova pokazala je da se početni stihovi Laudonove zdravice "Komu domovina draga je" nalaze u nekoliko rukopisnih zbirci iz zapadne Hrvatske i u jednoj slavonskoj rukopisnoj zbirci iz graničkog područja — Kraljevićevoj pjesmarici, pod br. 61 (Fancev, 1937.,163).² To dokazuje njenu prisutnost i popularnost u Granici u istom razdoblju kada je tamo boravio Ivanošić, jer Pjesmarica Tome Kraljevića (prema Fancevu, Zbornik) vodi porijeklo također iz Požege i nastala je oko 1796. godine (M.B. Stulli, 1978., 1, 237). Moguće je, stoga, da je Ivanošić ovu zdravicu čuo od vojnika u graničnom području, jer su upravo oni bili prenositelji pjesama ovoga tipa, a moguće da ju je Ivanošić i sam pjevao, jer iz njegove biografije je vidljivo da je bio veseljak.³

O zapisivaču napjeva za sada se pouzdano ništa ne zna, ali je moguće da je to bio upravo Ivanošić, zbog glazbene naobrazbe kroz koju je prošao tijekom svog svećeničkog školovanja.⁴

U originalnoj (neumatskoj) notaciji Laudonova je zdravica kasnije tiskana još dva puta.

Prvi ju je objavio Kuhač u svojoj zbirci "Južno-slavjanske narodne popievke" (Knj. IV., 1881., 355) kao prijepis uz korekciju položaja snizilice. Uz transkripciju zdravice u suvremeno notno pismo o Ivanošićevoj pjesmi Kuhač piše: "Rečena je junačka pjesma umjetna, ali dodana zdravica narodna je, koju su hrvatski vojnici pjevali iza pada Beograda, te ju je neki častnik na licu mjesta ukajdio." (Isti, 346)

Josip Matić u knjizi "Pjesme Kanižlića, Ivanošića i Katančića" u ediciji "Stari pisci hrvatski" (1940., Knj. XXVI.), u kojoj donosi prikaz rada i izbor djela slavonskih pisaca 18. sto-

-
2. Studija Franje Fanceva "Hrvatska dobrovolja" objavljena u Zborniku za narodni život i običaje JAZU, 1937. godine najbogatiji je izvor podataka o napitnicama i zdravicama. Utemeljena je na građi iz rukopisnih tekstovnih pjesmarica 18. i poč. 19. stoljeća, te donosi građu iz sjeverozapadnog dijela Hrvatske i Slavonije i abecedni popis početnih stihova. Stih "Komu domovina draga je" zapisan je u Grešičevoj, Mahanovićevoj i Kraljevićevoj pjesmarici.
 3. Antun Ivanošić bio je prijatelj franjevca Ivana Zvekana, župnika u župama Donjeg Miholjca, Valpova i Našica, poznatog po veseloj naravi i kao prijatelja dobre kapljice. Njemu je Ivanošić posvetio satiričnu pjesmu "Sličnorični zapis groba Zvekanovoga", za sada najstariji "spomenik humora stare Slavonije" (Matić), koja je stekla veliku popularnost i širila se poput narodne pjesme.
 4. Znakovito je da je u vrijeme kada se u svjetovnoj glazbi upotrebljavala suvremena notacija, Laudonova zdravica zapisana neumatskom notacijom koja se još i danas upotrebljava samo u crkvenom bogoslužju. Ova činjenica ukazuje na pretpostavku da je zapisivač bio svećenik, moguće i već pomenuti fratar Zvekan za kojeg Kuhač tvrdi da je "spjevao mnogo šaljivih pjesama, ishitrio za njih ujedno i melodije, te ih sam pjevao u veselom društvu." (Kuhač, 1900.,304). Nedovoljnu glazbenu spremu zapisivača pokazuju i greške u notiranju, o kojima će biti riječi kasnije.

ljeća, objavio je također prijepis originalnog zapisa Laudonove zdravice, uz napomenu da su note tiskane "vjerno po izvorniku".(Matić, 1940., 252)

Da se napjev zaista pjevao kao zdravica dokazuju i prethodni stihovi Ivanošićeva epa:

" (...) Tad Kauri u grad ulizoshe
'Vivat Laudon' složno podviknushe,
za zdravjemu vincem napiashe,
i zdravicu piuch zapjevashe.(...) "

Za razliku od deseteračkih stihova u kojima je ep ispjevan, Laudonova zdravica ima šest različitih deveteračkih stihova (6+3), što je jedan od pokazatelja da je Ivanošić upotrijebio već poznatu pjesmu, prilagodivši njen tekst sadržaju svog epa. Takav zaključak mogu potvrditi i varijante teksta koje su pronađene u drugim izvorima.

Već Matija Petar Katančić, koji je zasigurno poznao Ivanošićev ep, a isto tako i zdravicu, u svojoj studiji iz 1817. godine "De poesi illyrica libellus ad leges aestheticae exactus"⁵ raspravlja o modifikacijama teksta, smatrajući da Ivanošićeva verzija ne odgovara napjevu. Zaključuje da slog "vi", koji je u riječi "domovina" najviši, "jako vrijeda uši, budući da je inače veoma kratak". "Pravilno bi bilo — piše Katančić, — 'Komu kupa vina draga je', jer pretposljednji slog 'vi' ima dugi glas".(Katančić, 1984., 137)

Varijantu Laudonove zdravice s tekstem "Komu kumpanija draga je / nek još čašu vina napije" objavio je Kuhač u svojoj zbirci kao napitnicu iz Varaždina (br. 1329), dok je Fancev (1937., 84) zabilježio da se tekstovi zdravice s početnim stihom "Komu domovina draga je" nalaze, osim u Kraljevićevoj, još i u Grešićevoj rukopisnoj zbirci, nastaloj iz 1806. godine⁶ i Mihanovićevoj rukopisnoj zbirci iz 1814. godine. To znači da se zdravica s istim ili variranim početnim stihom pjevala od kraja 18. do druge polovine 19. stoljeća u Slavoniji i zapadnoj Hrvatskoj.

Osnovne su grafičke karakteristike notnog zapisa Laudonove zdravice slijedeće: napjev je zapisan neumatskom notacijom rombskog tipa na 4 crte, u C - ključu. Prema položaju ključa i jednoj snizilici, tonalitet bi trebao biti F-dur. Međutim, položaj snizilice ne odgovara tonalitetu; umjesto u drugoj praznini, snizilica se nalazi na trećoj crti, na istom mjestu gdje i C-ključ. Već je Kuhač primijetio da "u originalu imade u melodiji nekoliko štamparskih pogriješaka" (Kuhač, 1881., 346) i položaj snizilice ispravio je u prijepisu originala (Isti, br. 1547). Božidar Širola u bilješci uz objavljeni prijepis originala u već spomenutoj knjizi "Pjesme Kanilžića, Ivanošića i Katančića" osvrće se na pogrešku u notiranju melodije i bilježi da "po svoj prilici bi i zadnja nota u trećem redku imala biti 'c' -usp. peti redak u kojem se napjev ponavlja".⁷ (Matić, 1940., 252)

5. Rukopis Katančićeve studije na latinskom jeziku "De poesi Illyrica libellus" bio je pripremljen za objavljivanje 1817. godine. Međutim tada nije objavljen, i do 1945. smatrao se zagubljenim. Tada ga je Tomo Matić pronašao u Franjevačkom samostanu u Varaždinu i o njemu pisao 1945.godine u 280. knjizi Rada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

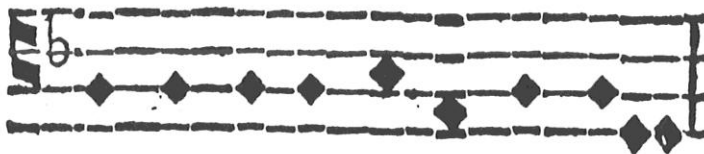
6. Veći dio rukopisne zbirke Ladislava Forka iz Zlatara (1823.) čini zbirka Jurja Grešića, župnika iz Pušće (Hrv. Zagorje) pod naslovom "Napitnica iz Protokoluma Grešićevoga". Pod br. 13 zapisan je tekst napitnice: "Komu domovina draga je / za vse vu orsagu naj pije". (Fancev, 1937.,105) U rukopisnoj zbirci Marka Mahanovića iz 1814. godine "Horvatske popevke svetske", pod br. XIV. tekst iste pjesme glasi: "Komu domovina draga je / domorocev zdravje naj pije". (Isti, 137)

7. Primjedbe i korekcije usvojene su u ovom radu i unešene u transkripciju Laudonove zdravice u suvremeno notno pismo.(Prilog 3)

Pete svoje Turci izmicashe
 Pak Berbira grada ostavishe.
 Tad Kauri u grad ulizoshe,
VIVAT LAUDON! složno podviknushe,
 Za zdravjemu vincem napisashe,
 I zdravicu piuch zapjevashe.

Ko mu Do mo vi na dra ga je,

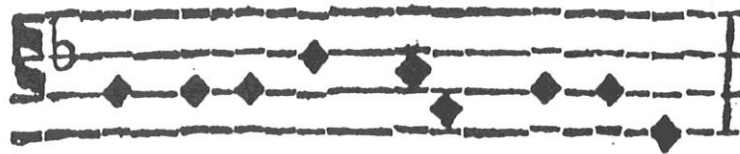

Za LAUDONA zdravje nek pi je!

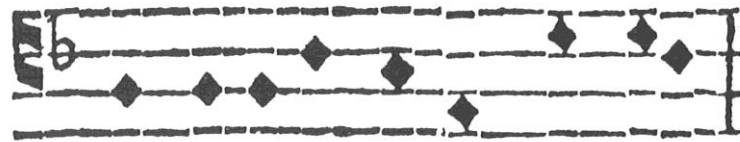

Nek jnash Otac xivi, gdi god je,

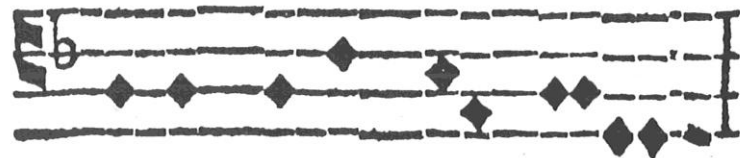
LAU-

LAUDONO VO Ime slavno je.

Strah Turčina LAUDON zdrav bio!

Zdravo, frichno, dugo xivio.

Specifičnost Laudonove zdravice je i u grafičkom rješenju notnog zapisa, koji doslovno slijedi stihove: 6 redova teksta, tj. 6 stihova ilustrirani su sa 6 redova notnog zapisa, 6 glazbenih redaka. Napjev je zapisan notama jednake vrijednosti (s dvostrukom za posljednji slog 2. i 6. stiha), bez menzuracije, zbog čega je njena ritmizacija bila i ostala problem koji glazbenici nastoje riješiti. (Prilog 2)

Katančić je smatrao da stihovima "Komu domovina draga je / za Laudona zdravlje nek pie" odgovaraju slijedeće poetske stope:

v- / v- / -- / -vv/, (Katančić, 1984., 13) što bi pretočeno u ritam glasilo:

Kuhač je pokušao ritmizirati originalni zapis, čini se proizvoljno, bez obrazloženja postupka. Zanimljivo je usporediti njegovu transkripciju i ritmizaciju Laudonove zdravice (br.1547) i njegov zapis Napitnice iz Varaždina (br. 1329), koji sadrže varijante istog teksta, a imaju i ponešto sličnosti i u melodijskoj fakturi: silaznu melodijsku liniju, kvartne i tercne skokove. Kuhač, najvjerojatnije, nije te dvije napitnice smatrao varijantama (jer ih je objavio u razmaku od 200 popjevaka), a imao je, očito, problema s ritmizacijom i menzuracijom, upotrijebivši velike složene, za njega neuobičajene mjere.⁸

br. 1547, Laudonova zdravica

br. 1329, Napitnica iz Varaždina

U ovom razmatranju potrebno je osvrnuti se na jedan notni zapis Ladislava Forka župnika iz Zlatara u Hrvatskom Zagorju, iz 1823. godine,⁹ koji je uz ostale, objavljen 1937. u Fanceovom radu "Hrvatska dobrovolja" (Fancev, 1937.,97). Radi se o napitnici br. 15, koja melodijski i formom potpuno odgovara Laudonovoj zdravici, a sadrži također tekst devete-

8. Da je kod raspoređivanja glazbene građe u svojoj zbirci Kuhač više vodio računa o sadržajnim i funkcionalnim komponentama nego o glazbenima, može ilustrirati slijedeći citat iz opaske uz Laudonovu zdravicu: "Popivku ovu zato sam amo a ne u red napitnica stavio, jer je u Laudonovo vrijeme običaj bio, iza svakog hvalopjeva na tog junaka pjevati našu zdravicu." (Kuhač, 1881., 346)

9. U rukopisnoj zbirci Ladislava Forka, uz zbirku tekstova, nalazi se i notna zbirka napjeva napitnica i zdravica. Napjevi su zapisani neumatskom notacijom bez menzuracije. U studiji Fanceva "Hrvatska dobrovolja" objavljeno je 12 notnih zapisa u suvremenoj notaciji, uz menzuraciju prema transkripciji Dragana Plamenca. (Fancev, 1937.,90-98)

račkog stiha, ali drugačijeg sadržaja. Prema ritmizaciji i menzuraciji Forkove rukopisne zbirke koju je izvršio Dragan Plamenac za potrebe objavljivanja, napitnica glasi:

Kako i Plamenčeva ritmizacija ovog napjeva prema njegovu upozorenju "može imati samo značaj prijedloga bez APSOLUTNE obavezne snage" (Fancev, 1937., 166), odgovor na pitanje koji bi ritmički obrazac najviše odgovarao stihu "Komu domovina draga je", odnosno, koji bi mogao biti karakterističan za ovu napitnicu, tj. autentičan, potražili smo prvo u građi koja je po kronologiji najbliža vremenu zapisivanja Laudonove zdravice, u Brlićevoj i Katinelijskoj zbirci. Za razliku od starijih, u ovim zbirkama korištena je suvremena notacija, a zapisani su ritmizirani i menzurirani.¹⁰

Analize su pokazale da ni u ovim zbirkama, a niti u tekstovima pjesama iz Brlićeve ostavštine, nije do sada pronađen tekst koji bi bio putokaz našem istraživanju, tj. isti ili djelomično sličan Laudonovoj zdravici, iako su zbirke porijeklom s istog područja (Požega, Sl. Brod), a razdvaja ih jedino vremenska distanca od trideset do pedeset godina. Osim toga, ritmički uzorci (deveterci) koje su za tu melodiju predložili Kuhač i Plamenac nisu pronađeni među napitnicama, nego jedino (svaki po jednom) među ljubavnim pjesmama vrlo različite melodijske građe.¹¹

Međutim, šira istraživanja proširena na melodijske karakteristike napitnica zabilježenih u 19. i početkom 20. stoljeća (Brlić, Katineli, Kuhač, Lang), pokazala su se nadalje korisnim za prikaz života napjeva Laudonove zdravice.

Iz niza melografskih zapisa napitnica koji su bili na raspolaganju, moguće je bilo izlučiti njih pet i svrstati ih, zbog zajedničkih karakteristika koje dominiraju prvim melostihovima, među varijante napjeva Laudonove zdravice. Osim 4-djelne forme i čvrste durske tonalne osnove (s velikim rasponom od oktave i završnim kadencama na tonovima toničkog trozvu-ka: I., III.) što je karakteristično za napitnice, temeljne zajedničke elemente nalazimo u me-

10. Notna zbirka iz ostavštine Ignjata Alojza Brlića, trgovca i jezikoslovca iz Slavenskog Broda nastala je, prema njegovu sinu dr. Ignjatu, oko 1830. godine. Sadrži 64 notnih zapisa napjeva i instrumentalne glazbe, uglavnom bez tekstova, a objavljena je kao prilog V. sveska serije knjižica "Uspomene na stari Brod", u Đakovu 1888. godine.

Prvu zbirku narodnih napjeva u Hrvatskoj, a prema Kuhaču i na cijelom "slavenskom jugu", objavio je Karlo Katineli u Beču, najvjerojatnije, 1849. godine. Zbirka pod naslovom "Južnoslavljanske pučke pjesme" sadrži 25 notnih zapisa popijevaka s tekstom prve strofe, a zapisao ih je Katineli u Požegi gdje je bio pravnik.

Ove dvije zbirke najstarijih notnih zapisa iz Slavonije, znanstveno je obradila i komparativno analizirala autorica ovog rada u svom magistarskom radu: "Notni zapisi folklorne glazbe iz Slavonije od početka 19. stoljeća do Kuhačeve zbirke", obranjenom na Muzičkoj akademiji u Zagrebu 1991. godine.

11. U Katinelijskoj zbirci početni stih u devetercu (4+2+3) ima pjesma br. 6: "Dobar večer, dušo, ljubljena", a u Brlićevoj pjesma br. 5 s tekstom: "More jesi li se naspala". Svi melografski zapisi u Brlićevoj zbirci, od br. 1 do 20, s neparnim rednim brojevima (ukupno 10) prepisani su iz "Srpskog letopisa" u izdanju Matice srpske iz 1828. godine, a prema Kuhaču zapisao ih je u Sremskim Karlovcima 1827. skladatelj i kapelnik Josip Šlezinger.

U svojoj analizi melografske zbirke iz ostavštine Ignjata Alojza Brlića objavljenoj u Viencu 1899. godine pod naslovom "Komentar k staroj rukopisnoj zbirci hrvatskih pučkih i varoških popievaka" (br. 31, 32 i 36), Kuhač je postavio hipotezu da bi autor melografskih zapisa iz Brlićeve ostavštine mogao biti Šlezinger, a jedan od kazivača sam I. A. Brlić. Međutim, pretpostavka nema temelja u do sada poznatoj građi i nije ju bilo moguće dokazati. Zapisivač napjeva u zbirci iz Brlićeve ostavštine još je nepoznat.

lodici prvog melostiha: to je uzlazni skok od kvarte , nakon čega slijedi silazni pomak od male terce i postepeno smirivanje melodijske linije do kadence na III. ili V. stupnju.

Laudonova zdravica

Forko, br. 15

Brlić, br. 49

Katineli, br. 17

Kuhač, br. 1329

Lang, str. 340

Napitnice, koje su kao varijante uvrštene u ovu analizu zapisane su u razdoblju od 100 i više godina, između 1789. i 1913. godine, na području sjeverne Hrvatske i Slavonije. To su:

- Laudonova zdravica (1789.),
- Forkova napitnica br. 15 iz Zlatara (1823.),
- Brličeva br. 49 iz Sl. Broda (između 1830. i 1840.),
- Katinelijeva br. 17 iz Sl. Požege (1847.),
- Kuhačeva br. 1329 iz Varaždina (oko 1860.)
- Langova iz Samobora (1913.).¹²

12. U Zborniku za narodni život i običaje JAZU, objavio je Milan Lang 1913. godine svoju monografiju grada Samobora. U knj. XVIII., u drugom dijelu monografije objavljena je i notna zbirka različitih popijevaka koje su se pjevale u Samoboru početkom 20. stoljeća. Na stranici br. 340 zapisan je napjev napitnice br. IX., s tekstom: "Prelepo ime Anka, sam te Bog živi", kojeg smatramo varijantom Laudonove zdravice.

Napitnica iz Katinelijeve zbirke (br. 17) započinje stihom u jedanestercu (6+5): "Prijatelji, bratjo, našu gospoju", a u Brličevoj (br. 49) stihom iste strukture: "Ivo počni da se zdravice rede".

Među varijante Laudonove zdravice i zdravice br. 49 u Brličevoj zbirci može se ubrojiti i primjer br. 40 iz iste zbirke s početnim stihom: "Vesel' mo se braćo kad se sastasmo".

Ako usvojimo da su istaknute zajedničke melodijske karakteristike povezale ove napitnice pod pojam varijante, moguće je ukazati na brojne zanimljive modifikacije, ne samo prvog melodijskog redka (u kojem repetirani tonovi ustupaju mjesto tonskom nizu), nego i teksta, uz varijante njenog metričkog ritmičkog, melodijskog, formalnog i harmonijskog sadržaja. Ovog puta istaknut ćemo samo najbitnije: Sadržaj tekstova je veoma različit, ali uvijek pripada tipu napitnica. Stih je deveterac konstrukcije 6+3, ali se javlja i proširen kao jedanaesterac: 6+5. Forma je u osnovi četverodijelna sa ili bez repeticija, koja nastaje sekvenciranjem početnog melostiha (Laudonova zdravica, Forko), dodavanjem novog melodijskog sadržaja istom ritmičkom obrascu (Kuhač) i uvrštavanjem potpuno nove glazbene građe u drugoj polovini popijevke (Brlić, Katineli, Lang).

Pokušat ćemo, na kraju ove analize, sa što više vjerojatnosti, utvrditi ritamski obrazac prvog melostiha Laudonove zdravice (a zbog formalne konstrukcije koja je sačinjena od niza sekvenci prvog melostiha), i cijele popijevke. Do njega je bilo moguće doći komparacijom s varijantama koje su zabilježene suvremenim notnim pismom uz ritmizaciju (što je vidljivo iz prethodnog notnog primjerka). Pokazalo se da je kod svih varijanti prvi dio stiha (šesterac) ritmiziran uvijek na isti način:

Drugi dio stiha javlja se s 3 sloga (u devetercu) i 5 slogova (u jedanaestercu), koji su kod svih zapisa ritmizirani s:

odnosno:

Metroritamski obrazac početnog melostiha Laudonove zdravice mogao bi, stoga, biti identičan ritmu kojega je primijenio Plamenac na Forkovu napitnicu (inače, jednu od najbližih melodijskih varijanata):

(ili u augmentaciji):

(Prilog 3):

LAUDONOVA ZDRAVICA TRANSKRIBIRANA U SUVREMENO NOTNO PISMO

Ko - mu do - mo - vi - na dra - ga je,
Za Lau - do - na zdra - vje nek pi - je!
Nek naš o - tac ži - vi, gdi god je,
Lau - do - no - vo i - me sla - vno je.
Strah Tur - či - na Lau - don zdrav bi - o!
Zdra - vo, sri - čno, du - go ži - vi - o.

Prema tome, Kuhačeva ritmizacija melografskog zapisa Laudonove zdravice (br. 1547), koju je izvršio (najvjerojatnije) samo na temelju notnog predloška objavljenog uz Ivanoševićev ep, mogla bi se prihvatiti s manje sigurnosti, uvažavajući, dakako, i varijante ritma.

Može se, stoga, zaključiti da je Laudonova zdravica jedna od varijanata napjeva, koji je u službi napitnice, s istim i različitim tekstovima bio poznat u zapadnom dijelu Hrvatske i Slavonije i koji je promijenjen, ali prepoznatljiv (prema dosadašnjim podacima), živio duže od jednog stoljeća. Kako je objavljen u djelu jednog slavonskog pisca iz 18. stoljeća, Laudonovu zdravicu možemo smatrati najstarijim do sada poznatim zapisom folklorne glazbe iz Slavonije.

GRAĐA

- Brlić, Ignjat Alojz. Uspomene na stari Brod, V. (notni prilog). — Đakovo, 1888.
Ivanošić, Antun. Pisma (...) od uzetja turske Gradiške (...). — Zagreb, 1789.

Katančić, Matija Petar. Knjižica o ilirskom pjesništvu izvedena po zakonima estetike. — Osijek: IC "Revija", 1984.

Katineli, Karlo. Južnoslavljanske pučke pjesme. — Beč, 1849.(?)

Kuhač, Franjo Ksaver. Južno-slavjanske narodne popeivke. — Zagreb, 1878. ; 1881.

Lang, Milan. Samobor: Narodni život i običaji. — ZNŽO JAZU (Zagreb), 1913., knj. 18, sv. 2

LITERATURA

Bošković-Stulli, Maja. Usmena književnost. — Povijest hrvatske književnosti, Liber-
-Mladost, Zagreb, 1978., knj. 1

Fancev, Franjo. Hrvatska dobrovolja. — ZNŽO JAZU, (Zagreb), 1940., knj. 31, sv. 1,
str. 67-168

Matić, Tomo. Pjesme Kanižlića, Ivanošića i Katančića. — SPH JAZU (Zagreb), 1940.,
knj. 26.

KRATICE

JAZU - Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti

SPH - Stari pisci hrvatski

ZNŽO - Zbornik za narodni život i običaje

MR. MIROSLAVA VALAŠEK - HADŽIHUSEJNOVIĆ

SAŽETAK

LAUDONOVA ZDRAVICA
NAJSTARIJI MELOGRAFSKI ZAPIS
IZ SLAVONIJE

Najstariji, do sada poznati notni zapis folklorne glazbe iz Slavonije, objavljen je 1789. godine kao dodatak epskoj pjesmi Antuna Ivanošića "Pisma (...) od uzetja turske Gradishke illiti Berbira grada (...)". To je zdravica posvećena austrijskom vojskovođi Gedeonu Laudonu, koji je kao komandant vojske u Hrvatskoj potukao Turke kod Dubice (1788.) i oslobodio veliki dio Posavine.

Laudonova zdravica zapisana je neumatskom notacijom rombskog tipa na 4 crte, bez menzuracije i ritmizacije.

Komparativnim istraživanjem i muzikološkom analizom dokazano je da je Laudonova zdravica jedna od varijanata napjeva, koji je u službi napitnice, s različitim tekstovima bio poznat u zapadnom dijelu Hrvatske i u Slavoniji. Ovaj je napjev promijenjen, ali je prepoznatljivo živio duže od jednog stoljeća, što mogu potvrditi varijante u sakupljenoj i objavljenoj melografskoj grafi.

MR. MIROSLAVA VALAŠEK-HADŽIHUSEJNOVIĆ

ZUSAMMENFASSUNG

LAUDONS TRINKSPRUCH
DIE ÄLTESTE BEKANNTE NOTENAUFZEICHNUNG
AUS SLAWONIEN

Die älteste bis jetzt bekannte Notenaufzeichnung der Volksmusik aus Slawonien wurde 1789 als Anlage des epischen Gedichts von Antun Ivanošić "Pisma (...) od uzetja turske Gradishke illiti Berbira grada(...)" veröffentlicht. Dieser Trinkspruch wurde dem österreichischen Feldherrn Gideon Landau gewidmet, der als Oberbefehlshaber für Kroatien das türkische Heer bei Dubica (1788.) schlug und einen großen Teil der Sava-Ebene von den Turken befreite.

Laudons Trinkspruch wurde in Form der Neumennotation vom rhombischen Typ auf vier Notenslinien ohne Mensur- und Rhythmuszeichen aufgezeichnet.

Durch komparative Untersuchung und musikologische Analyse wurde bewiesen daß Laudons Trinkspruch eine Variante der Melodie ist, die als Trinklied auf verschiedenen Text im westlichen Teil Slawoniens und Kroatiens bekannt war. In verschiedener Form war diese Melodie länger als ein Jahrhundert im Gebrauch, was durch Varianten aus dem gesammelten und veröffentlichten melographischen Stoff bewiesen werden kann.